

MATTISRUDSVINGEN 21 AS
Mattisrudsvingen 19
2827 HUNNDALEN

Saksbehandler, innvalgstelefon
Line Andersen, 61 26 60 71

Pålegg om utarbeidelse av tiltaksplan etter forurensningsloven

Vi viser til varsel om nytt pålegg av 4. mars 2022. Statsforvalteren i Innlandet gir nå Mattisrudsvingen 21 AS pålegg om å utarbeide en tiltaksplan for gnr/bnr 69/783. Vedtaket erstatter vedtak av 15. april 2015. Vedtaket fra 2015 er ikke fulgt opp og fristen har gått ut. Vi har heller ikke mottatt noen kommentarer til varsel om nytt vedtak. Følgende er derfor i all hovedsak likelydende som i tidligere varsel og pålegg fra 2014/2015. Pålegget kan også etterleves ved å gå sammen med de øvrige som har fått tilsvarende pålegg, om én felles tiltaksplan for en helhetlig opprydding av området, noe som vil være lønnsomt for de involverte partene. Et helhetlig oppryddingstiltak kan også være å foretrekke ut fra en miljømessig vurdering. Pålegget er hjemlet i forurensningsloven § 51.

Mattisrudsvingen 21 AS har også eiendommer på området som vi ikke pålegger utarbeidelse av tiltaksplan for i denne omgang. Undersøkelser gjort på gnr/bnr 69/645 og 69/758 viste ikke verdier over normverdiene.

Frist for innsending av tiltaksplanen er 15. september 2022.

Vi varsler samtidig om at vi vil treffe vedtak om tvangsmulkt på kr. 350 000 på forhånd jf. forurensningsloven § 73 annet ledd tredje punktum. Tvangsmulkten vil påløpe dersom tiltaksplanen ikke er sendt oss innen fristen.

Vi viser til tidligere pålegg om utarbeidelse av tiltaksplan etter forurensningsloven fra Fylkesmannen i Oppland datert 15 april 2015. I brev av 3. september 2018 etterlyste vi en tilbakemelding fra dere og ba om å få oversendt en framdriftsplan for utarbeidelse av tiltaksplanen innen 8. oktober 2018. Dette brevet ble aldri besvart.

Siden 2006 er det utført flere miljøtekniske undersøkelser på industriområdet til tidligere Toten Cellulose. Disse undersøkelsene har avdekket varierende grad av forurensninger i grunnen på flere steder. I 2012 utarbeidet Rambøll en rapport (1) som oppsummerte alle undersøkelsene på området, og Fylkesmannen i Oppland baserte seg i hovedsak på denne i pålegget som ble gitt den 15. april 2015.

I etterkant av pålegget gitt i 2015 har Rambøll gjennomført ytterligere undersøkelser på to naboeiendommer, gnr/bnr 69/662 og 69/731, på oppdrag fra henholdsvis Ven Eiendom AS og Eidsiva Energi AS jf. våre pålegg om ytterligere undersøkelser gitt til grunneiere av disse eiendommer av 15. april 2015. Det er i den forbindelse blant annet påpekt at «det vil være mer lønnsomt for de involverte parter å se på muligheten for et helhetlig oppryddingstiltak for alle eiendommene som omfattes av pålegg fra Fylkesmannen» (nå Statsforvalteren). Av disse miljøtekniske grunnundersøkelsene, begge datert 29. september 2015, går det også fram at det er funnet dioksin i konsentrasjoner helt opp til tilstandsklasse 4 og 5 på begge disse eiendommene.

I 2020 ga Fylkesmannen i Innlandet (nå Statsforvalteren i Innlandet) Telemark Technologies AS tillatelse til graving og utslipp av rensset sigevann etter forurensningsloven § 11 på en avgrenset del av tidligere Toten cellulose. Formålet med denne tillatelsen var uttesting av ny renseteknologi for forurenset sigevann. Grunneiere har i den forbindelse blitt invitert til informasjonsmøter. Dere har også fått kopi av både forhåndsvarsel og vedtak om tillatelse, henholdsvis brev av 27. mars 2020 og 14. mai 2020, der vi innledningsvis har gjort oppmerksom på at tillatelsen til Telemark Technologies AS ikke innebærer noen endringer med hensyn til de pålegg Fylkesmannen tidligere har gitt dere som er grunneiere på industriområdet til tidligere Toten Cellulose.

Det har for øvrig skjedd lite i saken. Statsforvalteren finner på dette grunnlaget det nødvendig å på nytt varsle pålegg om å utarbeide tiltaksplan etter forurensningsloven. Nytt vedtak i saken vil erstatte vedtak av 15. april 2015. Dette vedtaket er ikke fulgt opp og fristen har gått ut. Følgende er derfor i all hovedsak likelydende som i varsel om pålegg av 3. november 2014 og pålegg av 15. april 2015:

Bakgrunn

De miljøtekniske undersøkelsene på eiendommene er gjennomført av Rambøll, og de har også tidligere utarbeidet tiltaksplaner (2) (3) (4) (5) (6) for området. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder (7) som angir hvilke konsentrasjoner av miljøgifter som er akseptable knyttet til forskjellige typer arealbruk. Når arealbruken er angitt som industri kan forurensningsmyndigheten akseptere inntil tilstandsklasse 3 i toppjorden, og inntil tilstandsklasse 3 i dypereliggende jord. I veilederen er det åpnet for å kunne akseptere tilstandsklasse 4 i toppjorden hvis sprednings- og helserisikoen er lav, mens forurensningsmyndigheten kan akseptere tilstandsklasse 4 hvis spredningsrisikoen er lav og eventuelt også tilstandsklasse 5 i dypereliggende lag hvis både helse- og spredningsrisiko er dokumentert lav.

Mattisrudsvingen 21 AS har flere eiendommer på området etter Toten Cellulose. På eiendommene 69/645 og 69/758 er det ikke funnet konsentrasjoner av miljøgifter over normverdiene (1), mens det på eiendom 69/783 er påvist konsentrasjoner i tilstandsklasse 4 for bly i toppjorden. Det er også påvist konsentrasjoner i tilstandsklasse 3 av PAH, pyrene og benzo(a)pyrene i dypereliggende jord på eiendom 69/783.

I tillegg til funn av blant annet bly, er det avdekket dioksin på det gamle industriområdet, men analysen viste lave verdier. Dioksin-analysen ble imidlertid utført på en prøve sammensatt av flere prøveuttak, og i utgangspunktet kan utslaget skyldes én prøve med høy verdi. Det er derfor usikkert om det er dioksin over tilstandsklasse 3 på deres eiendom. I 2015 ble det imidlertid funnet dioksin i konsentrasjoner helt opp til tilstandsklasse 4 og 5 på to av de andre eiendommene på industriområdet, henholdsvis gnr/bnr 69/662 og 69/731 (8, 9).

Anbefalinger om et helhetlig oppryddingstiltak

I miljøtekniske grunnundersøkelser gjennomført på gnr/bnr 69/662 for Ven Eiendom AS (8) og på gnr/bnr 69/731 for Eidsiva Nett AS (9), begge datert 29. september 2015, peker Rambøll på at det vil

være mer lønnsomt for de involverte parter å se på muligheten for et helhetlig opprydningstiltak for alle eiendommene som omfattes av pålegg fra den gang Fylkesmannen. Ifølge Rambøll bør en se nærmere på muligheten for å samle de forurensede massene i tilstandsklasse 4 og 5 på et eller flere avgrensede steder ved å benytte gamle betongrom/-konstruksjoner, som allikevel står i fare for å kollapse en gang i framtiden dersom de ikke fjernes.

Rambøll beskriver et helhetlig opprydningstiltak slik; «Massene i et internt deponi må ligge over den maksimale grunnvannsstanden på det aktuelle området, forsegles med tette rene masser i bunn, geoduk og et nytt lag med rene tette masser i toppen (leire). En slik innkapsling/overdekking av de forurensede massene vil forhindre utvasking og spredning av uønsket forurensning. Deler av de sterkt forurensede massene i tilstandsklasse 5 og masser med farlig avfall graves ut, og sendes bort til godkjent deponi. (...) Det som er viktig for fremtiden er å få kontroll på de mest forurensede massene inne på det tidligere industriområdet, samle dem og lage et tett interndeponi slik at nedbør ikke infiltrerer i grunnen, og transport av metaller og organiske mikroforurensninger mobiliseres via overflate-, og grunnvann til omkringliggende terreng og Hunnselva.»

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren mener at det er behov for å utarbeide en tiltaksplan for gnr/bnr 69/783.

Målsettingen med tiltaksplanen skal være å kartlegge hva som må gjøres for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den forurensningen som har intrådt, slik at det ikke er fare for helse og/eller miljø på kort eller lang sikt.

I toppjorden på eiendom 69/783 er det avdekket verdier av bly i tilstandsklasse 4. På eiendommene kan det være et behov for å utføre supplerende undersøkelser for å avgrense påvist forurensning. Det vil i den forbindelse også være aktuelt å inkludere analyse for dioksin på grunn av høye funn på de to andre eiendommene som ligger i nærheten. Dersom supplerende prøvetaking viser innhold av forurensning, må det gjøres en ny vurdering av tilstandsklassene for området og risikovurdering av spredning for å avgjøre om dette kan bli liggende eller må fjernes.

Tiltaksplanen må ta utgangspunkt i planlagt arealbruk på kort og lang sikt. Det skal ryddes opp i henhold til miljømålene og ønsket tilstandsklasse for eiendommen. Den fremtidige arealbruken til lokaliteten er tenkt som industriareal og i henhold til veileder om helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn, bør tilstandsklassen for lokaliteten som et minimum tilfredsstillende tilstandsklasse 3 – Moderat. Dersom en høyere klasse vurderes må dette begrunnes i tiltaksplanen.

I tiltaksplanen skal ulike alternative tiltak på lokaliteten vurderes, og ett samlet tiltak anbefales. Det anbefalte tiltaket kan gjerne bestå av kombinasjoner av flere enkelttiltak, inkludert overvåking. Den forventede effekten av de ulike tiltakene må beskrives.

Vi ser det som naturlig at en tiltaksplan bygger på eksisterende undersøkelser og vurderinger utført av Rambøll.

Statsforvalteren vil til slutt peke på at et helhetlig opprydningstiltak slik Rambøll foreslår, også kan være å foretrekke ut fra en miljømessig vurdering. Det å få gjennomført tiltak samtidig på alle berørte eiendommer vil redusere risikoen for spredning av gjenværende forurensning til naboeiendommer der tiltak er gjennomført. Dersom dere går sammen om å etablere et sikkert interndeponi, vil også behovet for transport av forurensede masser ut av området reduseres.

Vurdering av ansvarlig

Det følger av forurensningsloven § 51 at plikten til å utarbeide tiltaksplan kan ilegges den som «har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning». Grunneier er således i en ansvarsposisjon i kraft av å «ha» en eiendom med forurenset grunn og grunneier er ansvarlig for den forurensningsfare eiendommen representerer. I Rt. 2012 s. 944 fremholder Høyesterett at det er kun i helt spesielle tilfeller det kan tenkes at grunneier ikke er ansvarssubjekt i grunnforurensningssaker. Det er bare i de tilfeller hvor noen andre «klart» peker seg ut som ansvarssubjekt at det vil kunne medføre myndighetsmisbruk å rette pålegg mot grunneieren.

Det er i foreliggende sak ikke mulig å vite eksakt hva og hvem grunnforurensningen stammer fra. Det har vært aktivitet på området etter at cellulose-fabrikken ble lagt ned, og det er ikke klart hva som skjedde under oppryddingen. Selskapet som drev Toten Cellulose og andre som kan ha hatt forurensende aktivitet på industritomtene har gjennomgått mange eierskifter. Statsforvalteren kan dermed ikke se at det er andre som klart peker seg ut som ansvarssubjekt for grunnforurensningen på deres eiendom. Vi finner at dere som grunneier er nærmest til å gjennomføre og bekoste utarbeidelse av tiltaksplan for eiendommen.

Denne vurderingen av tiltaksplikten er ikke til hinder for at det kan kreves erstatning fra eventuelle andre ansvarlige på privatrettslig grunnlag. Dette må grunneier eventuelt besørge selv, og det er ikke noe som Statsforvalteren tar nærmere stilling til.

Vedtak om pålegg

Statsforvalteren i Innlandet pålegger med dette Mattisrudsvingen 21 AS å utarbeide en tiltaksplan som har til hensikt å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den forurensningen som har inntrådt, slik at det ikke er fare for menneskelig helse og/eller miljø på kort eller lang sikt. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 og miljømålene i vannforskriften §§ 4-6 skal legges til grunn som retningslinjer for vurderingen av tiltakene.

Tiltaksplanen må utarbeides av et uavhengig firma med kompetanse innenfor fagfeltet. Eventuell supplerende prøvetaking og analyser skal gjennomføres i henhold til relevante norske eller internasjonale standarder. I de tilfeller forurensningen går over eiendomsgrenser, må grunneierne samarbeide om en felles tiltaksplan.

Krav til innhold i tiltaksplanen skal som et minimum være:

- En redegjørelse for arealbruken på kort og lang sikt og miljømål for området med mulige helse- og miljøkonflikter.
- Ønsket tilstandsklasse for eiendommen og begrunnelse for dette jf. veileder om helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn, TA-2553/2009.
- Redegjøre for resultatene fra undersøkelsene for hele eiendommen. Dersom det er nødvendig med undersøkelser ut over det som er gjort tidligere, skal dette gjennomføres. Det skal i den forbindelse vurderes om det er aktuelt å analysere for dioksin.
- En vurdering av forurensningens utstrekning over tilstøtende eiendomsgrenser.
- Redegjøre for det anbefalte tiltaket, hva som er formålet, hvordan det vil virke på kort og lang sikt og ytterligere begrunnelse for valget.
- Redegjøre for eventuelle alternative tiltak med begrunnelse for hvorfor disse ikke kan anbefales.
- Redegjøre for hva som blir iverksatt av kontroll, overvåkning og beredskap før, under og etter gjennomføringen av tiltaket. Forventes det at gjennomføring av tiltaket vil medføre en

midlertidig forringelse av tilstanden i vannforekomsten? Hvor lenge vil den midlertidige forringelsen vare?

- Redegjøre for hvordan forurenset masse skal disponeres og navn på mottaker. (Forurensete masser som fraktes ut av eiendommen må leveres til godkjent mottak. Mellomlagring av forurensete masser skal håndteres innenfor tiltaksområdet, hvis det er nødvendig med mellomlagring utenfor tiltaksområdet skal søknad om mellomlagring av forurensete masser sendes til Statsforvalteren. Eventuelt felles interndeponi for forurensete masser som i utgangspunktet må fjernes fra området, må utformes på en slik måte at det ikke er risiko for spredning.)
- Framdriftsplaner for arbeidet med å gjennomføre tiltaket.
- Redegjøre for hvordan rapportering/verifisering av tiltakene og resultater skal gjennomføres.
- Nødvendig dokumentasjon skal vedlegges planen.

Det er fem andre grunneiere på tidligere Toten cellulose som har fått tilsvarende pålegg om å utarbeide tiltaksplan for sine eiendommer. I tillegg er det én grunneier som har fått pålegg om ytterligere undersøkelser. Det vil være en fullt ut tilfredsstillende etterlevelse av dette pålegget å gå sammen om én felles tiltaksplan for en helhetlig opprydding av området.

Frist for innlevering av tiltaksplanen er 15. september 2022.

Vedtaket om pålegg er gjort med hjemmel i forurensningsloven § 51.

Varsel om tvangsmulkt

I henhold til forvaltningsloven § 16 varsler vi bruk av tvangsmulkt for å sikre at pålegget om utarbeidelse av tiltaksplan blir etterlevd. Med bakgrunn i denne sakens historikk vil Statsforvalteren i Innlandet treffe vedtak om tvangsmulkt på forhånd, jf. forurensningsloven § 73 annet ledd tredje punktum. Tvangsmulkten vil da påløpe når det foreligger en overtredelse av fristen for å sende inn tiltaksplan.

For å unngå at tvangsmulkten påløper, må Mattisrudsvingen 21 AS ha levert inn tiltaksplanen i henhold til vedtaket i dette brev innen den fastsatte fristen 15. september 2022.

Med utgangspunkt i anslag på hva det vil koste å få utarbeidet en tiltaksplan i henhold til vedtaket over, varsler vi at tvangsmulkten vil være kr. 350 000.

Dersom dere har kommentarer til varslet, kan dere sende disse til oss innen tre uker fra dags dato. Kommentarer sendes til vårt postmottak på e-post til: sfinpost@statsforvalteren.no, eller til vår postadresse Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Line Andersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Referanser

1. **Rambøll.** *Toten Cellulose - Oppsummering av miljøtekniske undersøkelser og ny vurdering av resultater.* 2012. Miljørapport.
2. —. *Vurdering av ulike tiltak mot forurensninger i grunnen.* 2008.
3. —. *Tiltaksplan 1 - Område 11, "Tørka".* 2008.
4. —. *Tiltaksplan 2 - Område 17 "Kraftstasjon".* 2008.
5. —. *Tiltaksplan 3 - Område 19, "Utfylt område".* 2008.
6. —. *Tiltaksplan 4 - "Resterende områder".* 2008.
7. **SFT.** *Helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn.* 2009. Veileder. TA-2553/2009.
8. **Rambøll.** *Miljøteknisk grunnundersøkelse - gnr/bnr. 69/662.* 2015.
9. **Rambøll.** *Miljøteknisk grunnundersøkelse - gnr/bnr. 69/731.* 2015.

Kopi til:

Gjøvik kommune Postboks 630 2810 GJØVIK